

УДК 821.161.2-3.09'06(043.3)

DOI: 10.26565/2225-6505-2018-1-05

Р. С. Мариняк

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

УРБАНІСТИЧНИЙ І РУСТИКАЛЬНИЙ ХУДОЖНИЙ ПРОСТІР ТА ЙОГО ВТІЛЕННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

У статті подано аналіз характерних ознак урбаністичного та рустикального типів художнього простору, указано на відмінностях, що спостерігаємо у визначенні категорій хронотоп, локус, топос та власне художній простір. Досліджено предметно-тематичні домінанти, що визначають функції міського та сільського простору, реалізовані у художній літературі сьогодення. Здійснено аналіз особливостей художнього конструювання локусів місто-село. Доведено, що своєрідність художнього втілення урбаністичного та рустикального простору залежить від авторської екзистенції, на яку впливають емоційно-психологічний стан митця, його попередній життєвий і творчий досвід, атрибутивні та випадкові характеристики.

Ключові слова: художній простір, рустикальний та урбаністичний тип художнього простору, локус, топос, метафора.

В статье представлен анализ характерных черт урбанистического и рустикального типов художественного пространства, указаны отличия, которые встречаются в определении категорий хронотоп, локус, топос и собственно художественное пространство. Рассмотрены предметно-тематические доминанты, определяющие функции городского и сельского пространства, реализованные в современной украинской литературе. Доказано, что своеобразие художественной реализации урбанистического и рустикального пространства зависит от авторской экзистенции, на которую влияют эмоционально-психологическое состояние писателя, его жизненный и творческий опыт, атрибутивные и случайные характеристики.

Ключевые слова: художественное пространство, рустикальный и урбанистический тип художественного пространства, локус, топос, метафора.

The article analyses characteristic features of the urbanistic and rustic types of artistic space, points out the differences observed in defining the categories chronotope, locus, topos and, actually, artistic space. Subject-thematic dominants that determine the functions of the urban and rural spaces realized in modern fiction are studied. An analysis of the artistic structuring of the loci town-village is conducted. It is proved that the individuality of the artistic realization of the urban and rustic space depends on the author's existence, which is influenced by the emotional-psychological state of the author, his former life and creative experience, attributive and odd characteristics.

Key words: artistic space, rustic and urban type of artistic space, locus, topos, metaphor.

Місто як тема, місто як текст, місто як метафора – це теми, що сьогодні є актуальними для вітчизняного літературознавства не меншою мірою, аніж на початку ХХ століття. І пояснення цього феномену лежить у площині соціальної а не суто філологічної. Розвиваються міста, глобалізується простір, і всюди стрімко зростає частка саме міської культура. Власне, цими процесами й пояснюється увага до проблеми міста як гуманітарної категорії. Тема міста в українській літературі виникає доволі пізно – «як реакція на соціальний чинник, яким стала індустріалізація вітчизняного суспільства наприкінці ХІХ і на початку ХХ століть. Культурним осередком упродовж тривалого часу все одно залишалося

село. Відтак українська література ХХ століття наполегливо тяжіла до інтерпретації Міста як негативного, всепоглинаючого Молоху, Міста-Привида (наголошуємо на парадигмі: В. Підмогильний, ранній В. Сосюра, Б.-І. Антонич), власне, до образу продажного Міста» [17]. Метою нашої статті є спроба означити домінуючі для сучасної української літератури риси урбаністичного та рустикального типів художнього простору.

Уже в літературі перших десятиліть минулого століття місто стає не просто художнім простором, а й персонажем і текстом, останній розкриває перед митцем безліч шляхів інтерпретацій. За Я. Поліщуком, у літературі ХХ століття місто є не лише мотивом, темою чи культурним **топосом**; воно заклало основи новітньої культури з її характерними, питомо урбаністичними формами [16, с.117].

Проблему дослідження простору художнього твору, його ознак та складників розробляли М. Бахтін, В. Будний, А. Булгакова, М. Ільницький, Н. Копистянська, Д. Лихачов, С. Скварчинська, О. Флоренський та ін. Розгляду міського часопростору присвячені розвідки О. Богданової, Л. Пилипюк, Н. Тодчук, Л. Цибенко тощо. Специфіку взаємовідношень структур простору міста з'ясовували Ю. Лотман, В. Прокоф'єва, Т. Субботіна тощо. Проблема дослідження міського тексту, дискурсивної взаємодії простору і тексту висвітлювалась у працях М. Бютора, Ю. Лотмана, В. Топорова та ін [2;9;11].

На основі тривалого вивчення категорії художнього простору в сучасному літературознавстві сформувалося декілька класифікацій цього явища, а також виділено основні його ознаки. До найбільш дискусійних належить питання розмежування понять художній простір та хронотоп.

Хронотоп (грец. Chronos – час і topos – місце) – істотний просторовий взаємозв'язок тимчасових і просторових відносин, художньо освоєних літературою, за допомогою яких визначається жанр і жанрові різновиди, «образ людини в літературі» тощо. Цей термін належить М. М. Бахтіну, і був запозичений ученим з природничих наук [2].

Часто хронотоп співвідносять з мотивом, темою, обставиною часу і місця дії, або, як зазначав М. Бахтін, з «насиченим емоційно-ціннісною інтенсивністю порогом, коли виділений той чи інший мотив, перелам, криза в житті героїв»[2, с.364].

Не заперечуючи концепцію нерозривності простору й часу, С. В. Каширіна говорить про антагонізм простору й часу, аргументуючи його таким твердженням: «Усе, що має місце в часі, неодмінно просторово локалізоване, але не все те, що локалізоване в просторі, має відношення до часу» [15, с.181]. На думку дослідниці, час і простір можуть бути *розірвані*, а розриває їх погляд спостерігача.

На думку Ю.М. Лотмана, існування особливого художнього простору зовсім не повинне зводитися до простого відтворення тих чи інших локальних характеристик реального ландшафту. Дослідник визначає художній простір у літературному творі як «модель світу певного автора, виражену мовою його просторових моделювань» [11, с. 252-253]. Однією з основних функцій художнього простору Ю. Лотман вважає можливість *моральної характеристики персонажів через відповідний тип простору, що виступає як своєрідна двопланова локально-етична метафора*[11].

Коли йдеться про варіанти просторів, у яких живуть герої творів, то варто говорити про характерні простори – стиснуті чи розтягнені, замкнені чи відкриті, але підпорядковані одній авторській ідеї та уніфікованому надтекстовому хронотопу. Відтак можна розглядати соціальні простори, національні та наднаціональні, маргінальні чи побутові тощо.

Художній простір літературного твору може вказувати на реальне або вигадане місце подій, може взагалі бути невизначеним, «він може розширитися до космосу, або звужитися до окремого міста, вулиці, кімнати тощо» [11, с.178].

Не менш важливими при дослідженні художнього простору є поняття *топос* та *локус*. Обидва терміни семантично схожі, бо вони фактично позначають категорію «місця» в художньому творі й пов'язані з хронотопом, тому і зумовлюють різноманітні понятійні тлумачення, методологічне використання. Так, Л. Пилип'юк топосом називає об'єкт

рустикального світу (село), а локусами іменує детальні просторові образи цього світу (садиба, млин) [9]. Дослідники Ю. Безхутрий, І. Набитович, Л. Пилипюк, І. Ткаченко, В. Фоменко, Ф. Штейнбук та ін. диференціюють топос і локус у розумінні логічних відношень цілого і частини (топос міста, локус вулиці, театру, приміщення) [9].

Отже, ми будемо дотримуватися таких визначень: топос – це семіотичний конструкт, що постає в тексті у вигляді художнього образу з просторовими означеннями ландшафту, архітектоніки й топографії міста/села, (топос сприймається як широке «тло дії» героїв художнього твору); локус – це певний обмежений простір, характерний для певного середовища, дія у якому має обмеження місцем (локус буде тим елементом структури художнього простору, із яким певною мірою «співвідноситься» герой твору); і нарешті художній простір – формальна система для побудови різних моделей характеристики персонажів крізь «місце» (локус), локально-етична метафора [11].

Поняття *рустикальний* означає в літературознавстві не стільки селянський, скільки сільський, пасторальний, пейзажний, романтичний. Уважається, що до приходу у вітчизняну літературу митців-шістдесятників сільський, а точніше рустикальний, дискурс хибував на романтизацію сільського життя (тут переважало таке собі «просвітлено-язичницьке занурення в природу та одвічна мудрість українського народу», або йшлося «про своєрідність селянського світогляду і культури в цілому та її опозиційність культурі «офіційній», визнаній мірилом цивілізованості в сформованій християнством системі моральних і естетичних цінностей, маркованою як «західна», «європейська» тощо» [9]).

Характерні риси рустикального простору в літературі ХІХ – початку ХХ століття розкриваються за допомогою міметично-описових пейзажів, де сільський простір тексту становить собою розлогу систему, у певних випадках набуваючи ідилічних аркадійських ознак: «Кожна частина нашого краю має свої характерні ознаки, своє відповідне обличчя: (...) степи – на Україні та Волині, ліси – у Литві, (...) болота – на Пінщині», – стверджував у своїх подорожніх записках Р. Барвінський» [14, с. 97].

Звичайно, твори Григора Тютюнника й Анатолія Дімарова докорінно змінили ракурс зображення сільського життя. Тепер село набуло рис органічної і невід'ємної частини життя суспільства – воно впливає на життя нації, на перебіг суспільних процесів у державі, зрештою, спричиняє зміни вселенського масштабу. Правда, шістдесятники дещо дистанціювали теми освоєння людиною космосу, роль міста в цивілізаційному поступі й долученість до таких глобальних процесів села як такого, однак тут спрацювала традиція – село має залишатися осередком духовного, глибинного, сутнісного, а от місто втілює в собі увесь можливий поступ людства, усю потенцію науки. Відповідно, рустикальний художній простір втілюється в художньому тексті через атрибутивні характеристики – місця, що презентують саме село як формацію з її системою ціннісних домінант (світлиця/бабусина хата, садок, город, центральна площа, цвинтар, озеро/джерело, яр/урочище тощо). Тут розгортаються найбільш значущі для твору події. Завдяки рустикальному простору автор досягає поставленої мети – розв'язує конфлікт через метафори простору, оскільки, як ми наголошували, локуси й топоси є метафорами більшою мірою, аніж просто місцями, де розгортається дія.

Місто – це середовище проживання людей і особливий спосіб життя людини, який відрізняється від рустикального динамізмом, цивілізаційним поступом. Структурними елементами міського середовища є не окрема територія, простір і людина, а їхня синкретична єдність у системі топосу міста (так вважають В. Агеєва, І. Вихор, Д. Лихачов, Ю. Лотман, С. Павличко, В. Топоров, В. Фоменко, О. Харлан). Отже, мусимо визнати, що урбаністичний простір презентує більші можливості метафоричного мовлення в літературі.

Якщо зіставляти самотність, як ознаку поезики, рустикального та урбаністичного художніх просторів, то, безсумнівно, рустикальний простір за своєю оригінальністю перебуває на значно вищій сходинці в «шкалі оцінювання». Це пояснюється рядом причин: по-перше, у ХІХ столітті автори, які навіть мешкали в місті (за приклад завжди наводять Г.

Квітку-Оснoв'яненка й Т. Шевченка), усе ж займали позицію стороннього спостерігача за містом, перебували «ззовні» урбаністичного простору [18]; по-друге, власне український урбаністичний простір фактично не існував – це був синтез польського, російського та єврейського міських локусів (проблематика урбаністичного простору становила контамінацію польської, української, єврейської та російської культур; образ міста ніс у собі позитивну або негативну конотацію: церкви, костьоли й синагоги, гімназія і театр – найбільш відомі його об'єкти). Для урбаністичного простору ХІХ століття були характерні і суперечливі, і гармонійні локуси урбаністичного пейзажу, що залежить від суб'єктивних та об'єктивних умов. Бачимо, приміром, що образ парку, притаманний європейському простору, асоціювався з розквітом держави, а театр як осередок культурного життя міста слугував сакральним репером урбаністичного простору тощо. На сьогодні принципи побудови художнього простору зазнали ряду суттєвих змін, особливо це відчутне в творах українських постмодерністів.

Ми розпочнемо аналіз типів художнього простору з поезії. Українська поезія впродовж усього періоду свого існування посідала провідні позиції серед інших родів вітчизняної літератури. Причини цього варто вбачати в етнопсихологічних та соціокультурних аспектах, зокрема у фольклорному характері національної ментальності чи, радше, сентиментальності [19].

Початок ХХІ століття в художній словесності став періодом домінування урбаністичного простору у форматі літератури, зокрема поезії. Центр соціального, економічного, політичного та, найголовніше, культурного життя остаточно перемістився у місто. Настав час творення текстів якісно нового характеру, де середовище міста є не просто локусом чи хронотопом, але є самодостатньою темою – «Урбанізм означає спосіб життя» [12, с.8]. Людина стає частиною міста, яке задовольняє її фізичні, фізіологічні та частково метафізичні потреби, проте залишається ніша, яка потребує абстрагування від обмеженого простору, безперервного руху, що часто є метафоричним зображенням урбанізованого середовища: «У контексті психологічного осмислення проблеми можемо говорити про трагедію особистості, яка полягає не так у позиціонуванні себе в певному просторі, як у неможливості самоідентифікації у цьому ж просторі» [12, с.8].

На думку Оксани Пухонської, «постмодерна поезія – поезія синонімічна урбаністичній. Навіть якщо образ міста не виписаний конкретно, то дуже часто він проектується самою істотою ліричного персонажа, його світоглядом, відчуттями, міркуваннями, рефлексіями. Такою ж, мабуть, є і свідомість покоління, яке впливається у літературний процес із різних боків, проте, так чи інакше, доходить до позиціонування себе саме в міському просторі, де або проростає, або губиться серед стоголового шуму-крику новочасного поетичного простору» [17].

Для одних поетів місто як поетичний образ стає антропологізованим ліричним персонажем, тому що не мислиться поза контекстом людини, стає інструментом позиціонування себе в просторі: *Я блукаю по пам'яті майданами міста/ і знову не бачу неба/десь там крізь розпечені надра бетону/ проростають мої дерева//* (С. Ушкалов «Перипатетика блюз») [5, с.279]. У цьому випадку місто – образ уяви, продиктований конкретними візіями пам'яті. Проте простір бетону, у якому не видно неба, у якому ліричний герой блукає чи то в пошуках втраченого часу, чи в пошуках себе, В. Цибулько називає черговим освоєнням «простору і часу поколінням котре здатне обрахувати втрачене» [19, с. 153].

Для інших митців місто являє собою суїцидний, апокаліптичний світ (диптих Лариси Радченко «Урбаністичне (Місто Каїна)» та «Урбаністичне (Місто Авеля)»). Інтертекст із біблійним сюжетом у цьому випадку прочитується через приреченість, фатальність, абсурдність, смерть міста як чогось світлого, чистого, органічного; натомість те, що чуже людській природі, залишається. І в цьому треба тривати, бо безперервним є «місто в

нашийнику - зашморгу з вигнутих колій/ кліпає сонно повіками вікнами офісів /всюди реклами молитви святій кока-колі /і непорочності тампаксів-памперсів-олвейсів»[6,с. 189].

Сьогодні досліджуваний топос здебільшого постає «у бінарній опозиції людина – місто, які ані доповнюють одне одного, ані взаємовиключають» [15, с.154]. Я. Поліщук пише про відчуженість міської культури новітніх часів від українства, зокрема через мову, яка була витіснена на маргінес у процесі русифікації [15,с.10]. У нашому контексті можемо говорити про відчуженість особистості в урбаністичному просторі, без якої, власне кажучи, культура не може формуватися.

Але згаданий вище мотив не є домінантним. Поезія власне про місто також має інший, цілковито протилежний свій вияв. Із цього погляду візьмемо до уваги твори, в яких місто постає як своєрідна оаза людського світосприйняття, де людина перебуває із цим простором у цілковитій гармонії, відкриваючи в собі всю його красу і здатність до співжиття з особистістю, формуванням її. Таке місто – продукт людського мистецтва, якому властиві естетичні характеристики. Основним чинником, який формує позитивний образ урбаністичного середовища, є його внутрішнє сприйняття, ґрунтоване на позиції настроєності, як, наприклад, у Альбіни Маляр: *«призахідне сонце /запалює вікна/ /міста /в якому хочу/ народжуватися /і помирати /любити /і належати щодня...//»* [13,с. 11].

Тут лірична героїня визнає, що вростає у цей простір і виростає в ньому як індивідуальність, бо тільки в ньому може бути і збутися: *«для повного щастя / мені потрібен /мегаполіс»*.

Що ж стосується простору рустикального, то тут дослідники спостерігають неприємну зміну парадигми, добре означувану словами полтавського поета і прозаїка Сергія Осоки: «Село – але серце не одпочине». Точніше це виглядає так: поезія, що обертається навколо теми села, і далі зосереджує художній простір в упізнаваних і рідних серцю локусах – озеро, ставок, садок, хата тощо. Але рівень метафорики, естетичної та етичної вартості таких «поезій» тяжіє до китчу, а не до класики [10, с.11].

У прозі сьогодення також маємо корпус текстів з чітко означеною рустикальною та урбаністичною домінантами, а отже, маємо й матеріал для відстеження домінант у царині художнього простору.

Так, у дисертаційному дослідженні В. Г. Фоменко «Українська урбаністична проза ХХ століття: еволюція, проблематика, поетика» (2008) зазначено, що в сучасній українській прозі (на 2008 рік!) чітко виокремлюються такі групи авторів: «горожани» (Р. Іванчук, Ю. Шевчук, Ю. Щербак, Г. Штонь, О. Забужко, Ю. Андрухович, С. Процюк та інші), «прибічники, або оспівувачі села» (А. Дімаров, Д. Кешель, В. Медвідь, В. Міняйло, П. Кравчук) і такі автори, що до міста ставляться «з чималою дозою недовіри» (В. Шкляр, В. Яворівський, Є. Пашковський, Г. Пагутяк).

Урбаністична романістика початку ХХІ століття знаходиться у стихії – полоні Вічного Міста, нерозривно з ним пов'язана, «поєднана таємними судинами із кровоносною системою»[18, с. 9]. Місто існує як повноцінний художній образ, як окремий організм, що підпорядковує людину своїм законам. Письменники, всебічно відтворюючи й аналізуючи стосунки людини і Міста, наголошують на негативному впливі стрімких урбанізаційних процесів, суспільно-політичних криз, що руйнують особистість, нівелюють одвічні людські цінності. Романістика зламової доби, або постмодерністська, виокремлює такі мотиви трагічного, як самотність, зневіра, байдужість, приреченість, жах, страх, настороженість, пасивність тощо.

Тамара Гундорова, допускаючи, що кожен має власне уявлення про постмодернізм, водночас, наголошує, що український постмодернізм виникає не як опозиція до модернізму, а передусім як опозиція до тоталітарного дискурсу й соцреалізму, як нова форма існування української ідеї, звільнення від тоталітарного минулого у формі *естетичного бунту* проти «совєтчини». Лілія Лавринович виокремлює як основний у систематизації сучасної української прози територіальний принцип, за яким виділяються *галицько-станіславська та*

київсько-житомирська школи, котрі культивують різні типи героїв. Найяскравішою рисою української літератури різних шкіл та генерацій дослідниця називає «акцентування на маргінальному, що переходить у стан типового» [5, с. 151].

Міський топос, як уже зазначалося, є традиційним для прози Ю. Андруховича, А. Дністрового, О. Забужко, С. Жадана. Образи заводів, СТО, повій, каналізації, майстерні, дорожніх трас тощо стають частиною людського життя-існування. Та нібито непривабливий простір міфологізується авторами, набуває ознак загадковості, навіть демонічності. Так, у С. Жадана читаємо: «Марат жив лише за кілька кварталів від мене, ближче до ріки. Три хвилини пішки. Тут узагалі все було під боком: пологовий будинок, дитячий садок, музична школа, військкомат, магазини, аптеки, лікарні, цвинтарі (увесь сенс життя на перехресті кількох вулиць). Можна було прожити життя, не виходячи до найближчої станції метро. Митак і чинили. Жили в старих кварталах, що зависли над рікою, виростали в перебудованих і переділених помешканнях, вибігали зранку з вогких під'їздів, поверталися ввечері під ненадійні діряві дахи, які годі було до кінця залатати» [1].

Романи Ю. Андруховича «Таємниця», «Лексикон інтимних міст», автокоментар «Орфей хронічний» до роману «Дванадцять обручів», збірки есеїв «Дезорієнтація на місцевості», «Диявол ховається в сирі», «Московіада», «Перверзія» демонструють зміну комфортного простору індивіда через еміграцію – буквальну і внутрішню. Йдеться про художнє осмислення еміграції в українській прозі останньої третини ХХ – початку ХХІ ст. [5, с. 68]. Зокрема, на прикладі роману Ю. Андруховича «Перверзія» виокремлюється тема історії добровільного чи вимушеного переселення. Роман «Московіада» став підґрунтям для аналізу діалектики понять еміграції і тоталітаризму. Саме на прикладі вказаних романів добре відстежується ще одна метафора – *простір, який мав би бути*, але він втрачений, тобто герой твору перебуває у певних просторових координатах, однак «не існує в них». Таке явище дістало назву атопізм – «мінус-річ» (у перекладах). Це – сублімація безгрунтя, бездомності, порожнечі, у яких перебуває емігрант.

Атопізм – риса, характерна також для сучасної екзильної літератури. Український еміграційний художній текст останньої третини ХХ – початку ХХІ століть визначають полярні ідеологічні та поетикальні доміанти, зумовлені соціокультурними і політичними обставинами. Такі суперечності відображаються в амбівалентності фундаментальних концептів еміграційної художньої свідомості, які утворюють собою єдність – концептосферу: ґрунт/безґрунтя. На цьому тлі рельєфно виступає головна ознака, яка вирізняє еміграційний дискурсивний тип від інших – межовість світовідчуття автора і героя. А метафора межі можлива для втілення у творі саме в контексті творення художнього простору.

Тенденції сучасного українського урбаністичного дискурсу, реалізованого в прозі, можна пояснити словами соціолога Луїса Вірта: «Вплив, який міста мають на соціальне життя людини, вищий, ніж може показати нам питома вага міського населення, бо місто все більше стає не просто місцем, де сучасна людина живе і працює, але і перетворюється на центр стимулювання й регулювання економічного, політичного й культурного життя, залучає у свою орбіту найвіддаленіші спільноти земної кулі і з'єднує в єдиний космос різні території, народи і види діяльності» [4, с. 93].

Таким чином, художній простір у літературному творі – це своєрідний континуум, у якому розміщуються персонажі і відбувається дія. Буде місцем дії місто чи село, визначає автор, який аргументує свій вибір внутрішніми інтенціями, життєвим та мистецьким досвідом, свідомо чи підсвідомо віддаючи перевагу локаціям, що будуть визначати перебіг сюжету у творі.

Сьогодні, по-перше, урбаністична тематика провідна в літературі молодих авторів, що пояснюється остаточною переміщенням літературного життя у міський локус. По-друге, образ міста здебільшого постає як замкнуте неорганічне середовище, якому протистоїть людська сутність, проте все ж намагається знайти своє місце, сформувані власну ідентичність. По-третє, на протигагу сірому, галасливому, закам'янілому стереотипові міста

постає інший образ: середовища, у якому «хочеться народжуватись». По-четверте, урбаністична тематика цілковито вписується в річище постмодерного літературного дискурсу, про що свідчить її експериментальний характер та гра зі смислами [3, 8]. У цьому плані часте використання образів і мотивів міста маркує базовий простір нової літературної генерації.

Рустикальна тематика, відповідно, також характеризується певною різноплановістю. Так, існує пласт літератури, який прийнято називати літературою регіональною, рідного краю тощо, продовжує традицію зображення села, започатковану в добу романтизму, продовжену в епоху соцреалізму. Олег Коцарев різко критикує цю гілку рустикальної прози: «... плаксива ностальгія спілчанських авторів, які півжиття тікали з села, а потім півжиття за ним тужили» [7, с.217].

Однак також є література пострадянської доби, дев'яностих і двотисячних років, у якій показано невблаганний рух часу, особливо болісно відчутний у вузькому – рустикальному просторі – просторі села: це література «Про святкування Різдва. Про зневажених усіма «сільських диваків». Про специфічну атмосферу риболовлі. Про вмирання старих людей, умирання старих реалій. *Це сентиментальні спогади міської дитини, яка приїздить до родичів "на літо". І описує як ідилічні моменти, так і печерний жах пострадянської провінції»* [7, с.217].

Бачимо, сьогодні рустика демонструє процес, за якого культурні форми то занепадають, то відроджуються, переосмислюються, розбавляються, проявляються по-новому. Трагування такої взаємодії, на щастя, не вкладається в штамповані формули на зразок меморіальних плачів за «великою давньою культурою, що гине в нас на очах» чи натхненних маніфестів про «старий мотлох зникає, і слава Богу». Нинішні тенденції в конструюванні рустикального простору можна умовно назвати «новим сентименталізмом», оскільки ця проза «надзвичайно активнопрацює з емоціями, регулярно натискає на особливо чутливі місця» [16, с.101].

Отже, у нашій роботі ми спробували довести, що урбаністичний та рустикальний типи художнього простору виступають у художньому тексті як метафори, що допомагають авторам сьогодення творити цілісне полотно життя людського духу, у якому місто та село є центрами, у яких зосереджено інформаційні коди, міфи, ілюзії, втілені у певних матеріальних, візуалізованих, об'єктах. Попри те, бінарна опозиція місто-село не носить рис неунікного протиставлення: село не обов'язково символізує провінційність, старожитність, місто не завжди – символ цивілізаційного поступу.

Література

1. Бабенко А. Урбаністичний простір як деконструкція людяності у книзі Сергія Жадана «Месопотамія»/А. Бабенко. [Електронний ресурс]– Режим доступу : itzbirnyk.com.ua/wp-content/uploads/2016/06/5.17.16.pdf
2. Бахтин М.М. Форми времени и хронотоп в романе / М.М. Бахтин // М.М. Бахтин. Вопросы литературы и эстетики. – М: Наука, 1975. – С. 234 -407.
3. Возняк Т. Феномен міста / Тарас Возняк. – Львів: Бібліотека журналу «І», 2009. – 334 с.
4. Гинзбург Л. Я. О лирике / Л. Я. Гинзбург. – Ленинград: Сов. пис., 1986. – 301 с.
5. Гундорова Т. І. Післячорнобильська бібліотека: Український літературний постмодерн / Тамара Гундорова. – К.: Критика, 2005. – 264 с.
6. Дві тони: Антологія поезії двотисячників. – К.: Маузер, 2007. – 302 с.
7. Ірпінські світанки: поезія і проза учасників всеукраїнської наради молодих літераторів 2007 року. – Біла Церква: Буква, 2008. – 220 с.
8. Клуб Поезії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.poetryclub.com.ua>
9. Літературознавчий словник-довідник / [уклад. Р. Гром'як, Ю. Ковалів та ін.]. – К: ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.

10. Літпошта: (збірка молодої поезії, і не тільки...) / упоряд. М. Шунь, І. Павлюк, О. Жупанський. – К.: Вид-во Жупанського, 2009. – 317 с.
11. Лотман Ю. М. Статті по семиотике культуры и искусства / Ю. М. Лотман; сост. Р. Г. Григорьева, пред. С. М. Даниэля. – Спб. : Академический проект, 2002. – 544 с.
12. ЛяЛЯК. (Львівська літературна криївка): Антологія поезії 2000 рр./ Упорядник Марія Шунь. – Львів: ЛА «Піраміда», 2010. – 264 с.
13. Маляр А. Урбаністична сповідь / Альбіна Маляр. – К.: Неопалима купина, 2006. – 72 с.
14. Мельник К. Урбаністичний простір у «губернаторській» мемуаристиці Волині першої половини ХІХ століття/ К. Мельник//Філологічні науки. Літературознавство. – Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2013. – № 28. – С. 94-99.
15. Поліщук Я. О. Із дискурсів і дискусій / Ярослав Олексійович Поліщук. – Харків : Акта, 2008. – 288 с.
16. Поліщук Я. О. Ревізії пам'яті: літературна критика / Ярослав Олексійович Поліщук. – Луцьк : ПВД «Твердиня», 2011. – 216 с.
17. Пухонська О. Сучасна візія міста в поезії молодих авторів. / О. Пухонська// Синопис: текст, контекст, медіа. – 2013. – № 3-4.[Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stkm_2013_3-4_9.
18. Фоменко В. Г. Українська урбаністична проза ХХ століття: еволюція, проблематика, поетика: автореф. дис. д-ра філол. наук: 10.01.01/Віра Григорівна Фоменко. – Київ : Б.в., 2008. – 40 с.
19. Цибулько В. О. Альтернативний підхід до здійснення аналізу перекладів ліричної поезії/ В. О. Цибулько //Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство. – 2014. – Вип. 2. – С. 148-153.